

Gällersta

Arkeologisk utredning

**Gällersta Klockarbol 1:4
Gällersta socken
Örebro kommun
Närke**

Jenny Holm

Innehåll

Sammanfattning.....	1
Inledning.....	1
Målsättning och metod	1
Undersökningsresultat.....	1
Tolkning och utvärdering.....	2
Referenser	3
Kart- och arkivmaterial.....	3
Litteratur	3
Tekniska och administrativa uppgifter.....	3
Figurer	4
BILAGOR.....	8
Bilaga 1. Schakttabell.....	8

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmmd.se

© Kulturmiljövård Mälardalen 2010

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01407.

ISSN: 1653-7408
ISBN: 978-91-7453-029-2

Västerås 2010.

Sammanfattning

Utredningsområdet ligger i en kulturbyggd med gravar från järnåldern och ett depåfynd från yngre stenåldern i sin närhet. Däremot gjordes inga fynd av särskilt intresse inom den berörda ytan. Här återfanns endast gropar med skräp av blandad datering, och eventuella rivningsrester från en äldre byggnad.

Inledning

Undersökningsområdet låg i åkermark på en höjdstreckning (NNV-SSÖ) cirka 200 meter sydsydöst om Gällersta kyrka. Motivet för utredningen var de stensättningar, Gällersta 16:1, som ligger intill den planerade exploateringsytan och som väckte frågan om ytterligare gravar, eller boplatslämningar, kunde finnas dolda under den plöjda åkerjorden.

Målsättning och metod

Målet för utredningen var att fastställa om fornlämning fanns inom den planerade exploateringsytan.

Utredningen genomfördes som sökschaktsgrävning, där matjordslagret banades av med maskin och den underliggande orörda marken undersöktes med handredskap.

Dokumentationen bestod av inmätning av schaktens läge med GPS, fotografering och beskrivning av schakt, markförhållanden och fynd.

Undersökningsresultat

Utredningsområdet ligger på en höjdrygg, med brant östsluttning men mindre markerad åt väster, intill landsvägen mellan Gällersta och Ekeby kyrkor. Här är i huvudsak åkermark som avbryts av mindre impediment och bebyggda tomter. Markunderlaget består enligt jordartskartan (SGU:s digital karttjänst) av morän.

Strax sydöst om den aktuella ytan ligger Gällersta 16:1, två eller tre runda stensättningar. Ytterligare cirka 300 meter åt sydöst, finns ytterligare en stensättning, Ekeby 34.1. Strax norr om Ekeby kyrka finns två gravfält och en hög, medan något gravfält inte är känt i närheten av Gällersta kyrka.

Vid Södra Bro, strax norr om Gällersta by, har i mitten av 1800-talet hittats ett depåfynd omfattande fem eller sex slipade tunnackiga flintyxor. Enligt uppgift skall yxorna ha legat på krönet av den höjdrygg som skjuter fram mot Mosjön från Gällersta kyrka (Lindqvist 1963, s.70), samma höjdrygg som aktuellt utredningsområde är beläget på.

På storskifteskartan från 1787 finns en byggnad intill landsvägen. Byggnaden återfinns även i yngre kartmaterial. Det är oklart var exakt som den äldre byggnaden har legat.

Idag finns ett bostadshus från sent 1900-tal på tomten strax intill och norr om undersökningsområdet.

I ett schakt, i nordvästra hörnet av undersökningsytan, fanns en oregelbunden ansamling av sten, som åtföljdes av en del tegel, vilket kan vara rivningsmaterial från en äldre byggnad. Stenansamlingen var minst 2,5×1 meter stor och bestod av 0,2-0,35 meter stora stenar. I ett schakt längre söderut påträffades en skräpgrop, minst 0,3 meter djup, med blandat innehåll: tegel, kalkbruk, rödgodsskärvor, järnbeslag, fajans, plast och delvis multnat trä samt brända och obrända ben.

Tolkning och utvärdering

Vid utredningen framkom eventuella rivningsrester och en avfallsgrop med ett fyndmaterial från sen historisk tid. Vår uppfattning är att inga lämningar som motiverar ytterligare undersökningar eller hindrar eventuell exploatering påträffades.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Storskifte 1778. (Akt S22-14:1).

Storskiftesdelning av åkerjorden 1797. (Akt S22-14:2).

Laga skifte 1844. (Akt S22-14:3).

Ekonomiska karta Gällersta 10F 2d från 1955 (Rak-id J133-10f2d57).

Litteratur

Lindqvist, Sune 1963. *Kumlabygden, forntid – nutid - framtid. II Forntidsliv*. Utgiven av Kumla landskommun genom Jonas L:son Samzelius. Kumla.

Tekniska och administrativa uppgifter

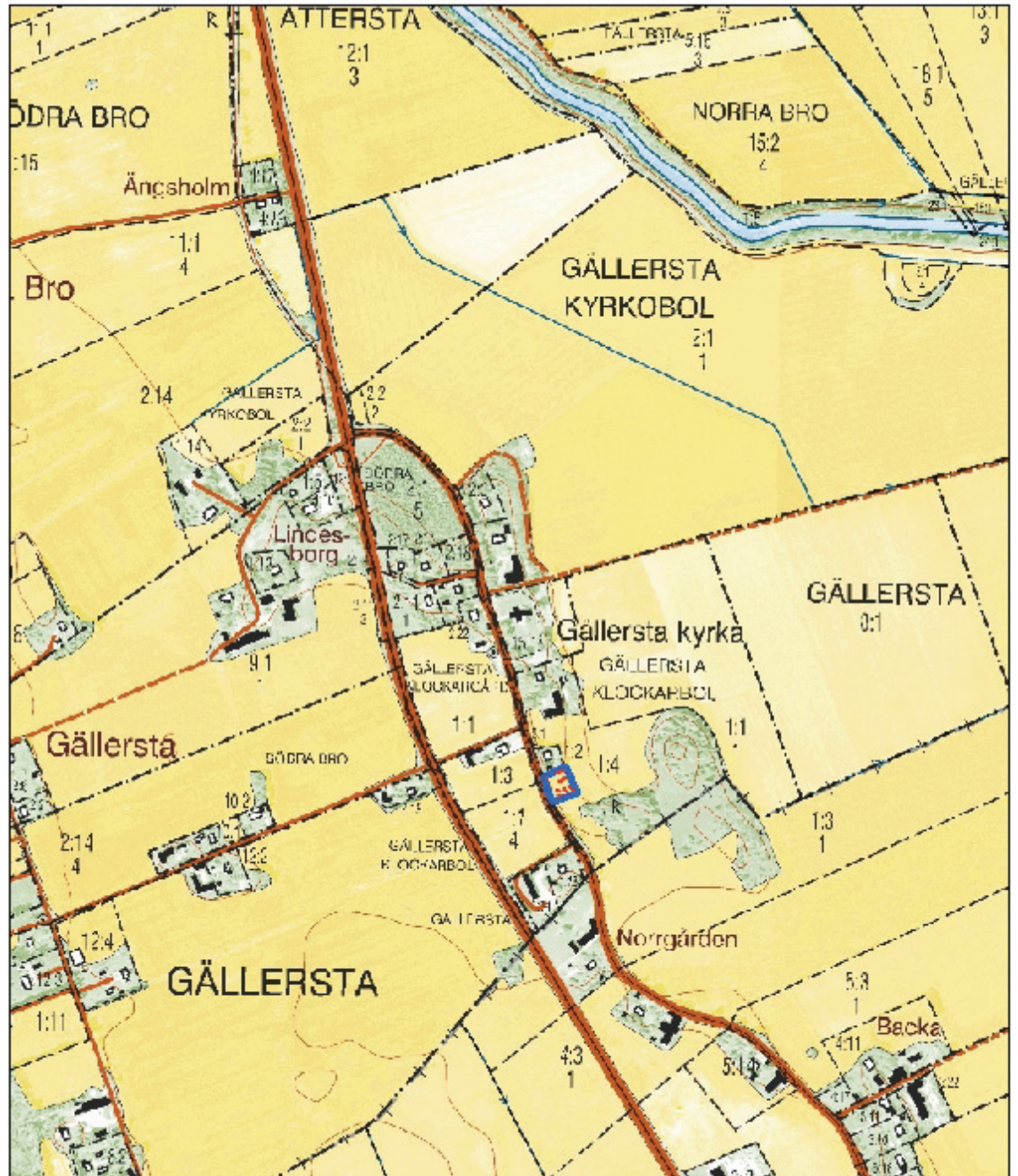
KM dnr:	10046
Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:	431-01908-2010
Undersökningsperiod:	24 maj 2010
Arkeologtimmar:	8 timmar
Maskintimmar:	8 timmar
Exploateringsyta:	1 600 m ²
Personal:	Jenny Holm
Belägenhet:	Gällersta Klockarbol 1:4, Gällersta socken, Örebro kommun, Örebro län, Närke
Ekonomisk karta:	10F 2d
Koordinatsystem:	RT90, 2,5 gon V
Koordinater:	X 6 562 450, Y 1 468 630
Höjdsystem:	-
Inmättningsmetod:	GPS
Dokumentationshandlingar:	Förvaras på Örebro läns museum
Fynd:	-

Figurer

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet Gävle. Ärende nr MS2006/01407.

Figur 1. Utsnitt ur Gröna kartan med undersökningsplatsens läge markerat med en ring. Skala 1:50 000.

0 50 100 200 300 400 500 600 Meter

Figur 2. Utsnitt ur fastighetskartan med undersökningsområdet markerat med blått. Sökschakten är markerade med rött. Skala 1:10 000.

Figur 3. Schaktplan med schaktens läge inom undersökningsytan. Skala 1:500.

Figur 4. Undersökningsområdet sett från östsydöst. Gällersta 16:1 döljer sig bland träden i bildens vänstra kant. Foto: Jenny Holm.

BILAGOR

Bilaga 1. Schakttabell

Schakt	Längd, m	Djup, m	Anmärkning	Anläggningar	Fynd	Underlag
1	10	0,3				Sandig morän, grå
2	13	0,3				Moig morän, enstaka block
3	6	0,35				Moig morän
4	6	0,35				Moig morän
5	15	0,35				Sandig morän
6	14	0,9	Dubbla matjordslager, ett övre mörkbrunt (0,3 m) och ett undre ljusbrunt (0,2 m), följt av mörkbrun stenig sand (0,35 m) och underst ljus beige sand.			Sandig morän, med partier av ren sand i öster.
7	6	0,8	Brun homogen matjord 0,7 m. Fuktig mark.	Stenansamling.	Tegel, fönsterglas, butejlglas, fajans, rödgoods.	Lerig sand.
8	6	0,5		Avfallsgröp	Tegel, taktegel, murbruk, rödgoods, fajans, järnbeslag, brända och obrända ben, murket trä och plast.	Lera i norr och sandig morän i söder.